

İLİM SATIRLARDA DEĞİLDİR, SADIRLARDADIR

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

el-Hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh. Kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn. Ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'd:

...

Kendinizin ve evlatlarınızın ve aile fertlerinizin; hanımlarınızın, kız çocuklarınızın, erkek çocuklarınızın, torunlarınızın ilme teşvik edilmesine işaret var.

“Hocam ben ihtiyarladım. İnşaat yaparken belimi zedeledim, sakata ayrıldım. Okuduğumu kolay anlayamıyorum. Gözlük kullanmam lazım. Bundan sonra ilim benim neyime...”

İlim beşikten mezara kadar! Hiç istisnası yok. Herkes ilim öğrenebilir, herkes ilim öğrenmek emrinin hududu içine dâhildir. Bunda

yaş haddi yoktur, bunda tekaüde uğramak yoktur. Bunda istisna yok.

“Sen ihtiyarlamışsın, sen öğrenme!”

Böyle şey yok. İlim beşikten mezara kadar. En küçük yaştan; aklının, şuurunun artık insanın başında olduğu zamana kadar.

İlim nedir? İlim nedir ki bu kadar sahibini kıymetli ediyor? İlim nedir ki melekler sahibine salât ü selâm ediyorlar? İlim nedir ki adını sanını bilmediği, kendisini hiç görmediği denizdeki balıklar ona salât ü selâm ediyorlar? Hiç tahmin etmediği, bilmediği toprağın içindeki karıncalar ona salât ü selâm ediyorlar. Nedir bu ilim? Çok bir şey bilmek mi, çok kitap bilmek mi? Kitap yazmak mı, lisan bilmek mi, konuşmasını bilmek mi, malumat sahibi olmak mı?..

Hayır, kardeşim! İlim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in bir başka hadîs-i şerîfinde bildirildiğine göre;

«الْعِلْمُ عِلْمَانِ: فَعِلْمٌ فِي الْقَلْبِ فَذَلِكَ الْعِلْمُ
النَّافِعُ، وَعِلْمٌ عَلَى اللِّسَانِ فَذَلِكَ حُجَّةٌ اللَّهُ عَلَى ابْنِ

آدَمَ

el-İlmü ilmâni fe ilmün fi'l-kalbi fe zâlike'l-ilmü'n-nâfiu ve ilmün ale'l-lisâni fe zâlike hucetullâhi ale'bni âdeme.

el-İlmü ilmâni. “İki türdür.” *İlmün vakara fi'l-hâl.* “Bir tanesi insanın gönlüne tesir etmiş, oturmuş; hareketlerini, prensiplerini teşkil eden ve ona ışık tutup hareketlerini belli bir istikamete yönelten, uygulamalı bilgi, uyguladığı tatbik ettiği bilgi.” *Fe-zâlike el-ilmü'n-nâfiyah.* “İşte faydalı ilim budur.” *Ve ilmün ale'l-lisâni.* “Öteki ilim de dilde olan bilgidir.”

Biri tatlı dilli, sözü çok, saatlerce konuşur günlerce konuşur. Günde 5, 10, 15 konuşma yapar.

Ve zâlike hüccetün ale'bni âdem. “Bu bilgi kıyamet günü sahibinin aleyhine hüccet olacak.”

Nasıl hüccet olacak?

Tatbik etmediği, uygulamadığı için Allahu Teâlâ hazretleri; “Bre zalim! Sen bunların günah olduğunu biliyordun, niye yaptın? Sen şunların sevap olduğunu biliyordun, niye ihmal ettin? Sen bu bilgilere sahip olduğun halde niye

benim istediğim kul olmadın? Niye benim yolumda yürümedin, niye benim rızamı kazanmadın? Niye kullara benim emirlerimi, yasaklarımı öğretmedin? Niye vazife yapmadın, niye ilminin gereğini icrâ etmedin?!..” diyecek. O âyetler delil olacak. Aleyhine hüccet olacak, hem bu kadar bilgisi var hem de defteri bu kadar zayıflarla dolu. Günahı bu kadar çok. Terazisinin sevap hanesi havalarda, günah tarafı aşağı doğru bastırılmış.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

O bakımdan sakın ilmi diploma ile ölçmeyelim. Sakın ilmi bilgi çokluğu ile ölçmeyelim. Bizim bütün hadislerde, bütün âyetlerde bahsi edilen ilim, övülen ilim; bileni doğru yola sevk eden ilimdir. Bileni cehennem ateşinden kurtaran ilimdir. Bileni Allah’ın gazabından kurtarıp Allah’ın rızasına erdiren ilimdir. Bir adam ki Allah’ın gazabından kendisini kurtarmıyor o cahillerin cahillerinin cahillerinden biridir. En cahil insandır.

Neden?

Kendisini karşılaşılabilecek en büyük tehlike olan Allah’ın gazabından koruyamamış kollayamamış. Ne kadar cahil, ne kadar gafil

ki ömrünü ne kadar yanlış yolda geçirmiş ki Al-lahu Teâlâ hazretlerinin azabından kendisini kurtaramamış. O bakımdan bir insanın diplomasının çokluğu önemli değildir. Bir insanın yazdığı kitapların çokluğu önemli değildir. Bir insanın da okuma yazma bilmemesi önemli değildir. Diplomasının olmaması önemli değildir. Bir insanın sözü doğruysa, özü doğruysa, kalbi temizse, sözüne sâdık kimse ise, ahlâkı güzelse İslâm'da o ilim sahibidir. Bir insanın ahlâkı kötüyse, kalbi fesatsa, ağzından çıkan söz başka yaptığı iş başkaysa o insan cahildir.

İslâm'ın ilim ölçüsü ile yirminci yüzyılda, şimdiki asırda insanların alim deyince anladığı kimseleri birbirinden ayırmak lazım. İslâm'ın alim dediği insan bazen dağdaki bir çobandır. Ama Allah'ı biliyor, tanıyor, ibadet ediyor. Bir sarı çiçeği gördüğü zaman âdeta onunla konuşuyor: “Sarı çiçek, niye bu benzin sarı senin?” “Allah korkusundan!” diye cevap veriyor gibi düşünüyor. “Neden boynun eğri?” “Boynum eğri ama özüm hakka doğru, dedi.” diyor. “Senin evladın, kardeşin var mı? Anan baban kimdir?..” Çiçekle konuşup duruyor. Gönlü konuşuyor çiçekle, çiçekten ibret alıyor. Çiçeğin

boynunun eğriliğinden ibret alıyor. Benzinin sarılığından ibret alıyor, sararıp soluşundan ibret alıyor. Toprak oluşundan ibret alıyor, Allah'a kulluk ediyor. Çoban ama arif. Allah o zaman o kimseye mârifetullahın kapılarını açar. Allahu Teâlâ hazretleri bir insanı sevdi mi ona öğretir. Büyüklerden birisinin güzel bir sözü var, diyor ki;

Me'tte hazallahu veliyyen cahilen. “Allah cahil bir evliyâ edinmez, Allah'ın evliyâsı cahil olmaz.”

Dağda çoban da olsa cahil olmaz.

Ve lev itte hazehu allemehu. “Eğer onu Allah seçmişse kendisine velî edinmişse ona öğretir.”

Mesnevî-i Şerîf'in başında işaret edilen bir şey var: “*Mesnevî*'nin kâtiplerinden falanca zât; *Emseytü Kürdiyyen ve esbahtü Arabiyyen*, diyen şeyhin sülalesindedir.” diyor. Demek ki Mevlânâ'nın tanıdığı, bildiği bir zât var ki cahilmiş, okuması yazması yokmuş. Ama kalbi temizmiş, Allah'ın yolunda yürümeyi isteyen bir kimse imiş.

“Akşamleyin cahil bir kimse olarak yatmış. Sabahleyin alim, fazıl, Arapça bilen, müderris gibi bilgili olarak kalkmış.”

Allah öğretebilir mi? Öğretir.

Bilgi dediğimiz şey nedir?

Muhterem kardeşlerim!

Bilgi dediğimiz şey senin elde edindiğin tecrübelerin beyin hücrelerine birtakım ışık hücreleri vasıtasıyla nakşedilmesidir.

Hafıza dediğin şey nedir?

Hafıza dediğin şey senin beyninde kim bilir belki bir santimetre kare yer işgal etmiyor, o kadar küçük yere sığdırmıştır Allah; senin ömrün boyu elde ettiğin bilgileri, görgüleri, hatıraları o kadar küçük bir yere sığdırmıştır, o etin hücreleri içine yazmıştır Allah.

Nasıl yazmıştır?

Senin gözün bir manzara görmüştür, o manzara beynine elektrik sinyalleri halinde intikal etmiştir. Hücre, o elektrik sinyallerini muhafaza etmiştir.

Nasıl muhafaza etmiş, nasıl mühendislik, nasıl elektronik sanayi!..

«تَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ»

Tebârekallâhu ahsenü'l-hâlıkîne.

Allahu Teâlâ hazretleri ne kadar büyük kudret sahibi ki eti bilgi deposu yapıyor, elektronik beyin yapıyor. Etin bir toplu iğne başı kadar küçücük bir hücre sine bir ömür boyu elde edilen bilgileri, hazineleri, malumatı, bir hafızın altı bin iki yüz küsur âyet-i kerîmeyi ezbere bilmesini, İmam Buhârî'nin bir milyon hadis ezbere bilmesini, senetlerini râvilerini bilmesini oraya sıkıştırıyor.

Allah öğretir mi? Öğretir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri numunedir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîfleri binlerce sayfa! Ciltler dolusu, daha daha nice nice bilgilere sahipti de kim bilir o bilgilerin ne kadarı kendisine kaldı ne kadarını bize öğretmeye Allah müsaade etti de o kadarını bize öğretti! Allahu Teâlâ hazretleri bir yetimi kâinatın en bilgilisi, hem eskileri bilen hem gelecekleri bilen, hem dünyayı bilen hem âhireti bilen bir marifet hazinesi, bir irfan hazinesi, bir bilgi, bir görgü, bir edep hazinesi, bir ahlâk hazinesi eyledi.

Babası yok, annesi küçükken vefat etmiş. Müşrikler kendisi ile mücadele etmişler. Çok

büyük bir varlığı yok. Yaşadığı bölge kültürel bakımdan zengin bir bölge değil. Bilgili insanlar yok. Çatır çatır, ot bitmez ekin bitmez, kayaların arasındaki bir vadinin şimdi Abdülmuttaliboğulları'nın oturduğu bir mahalleden doğmuş bir yetim insana Allah ne ilimler ihsan etmiş!

Sonra alalım Mevlânâ Celaleddin Rûmî'nin *Mesnevî*'sini. “Yaz!” diyor, etrafındakiler yazmayı yetiştiremiyorlar. Ağzından boyuna beyitler dökülüyor. Bu beyitlerin vezni var, kafiyesi var, mânası var. Müjdesi var, bilgisi, inceliği, zarafeti var, neler neler var. Bunu eline kalem alıp da yazmış değil Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmî. Yazdırmış; Salahaddîn-i Zerkûb'e yazdırmış, Hüsamettin Çelebi'ye yazdırmış, daha başka kâtiplere yazdırmış. Kendisi yazmamış ki! İlk 18 beyti kendisi yazmış. Sarığının [kenarına] sokmuş, ondan sonra, “Al bunu.” demiş devamını kendisi yazmamış.

Neden?

Allahu Teâlâ hazretleri bir insana bir ilim kapısını açtı mı onun ilmi devam eder çünkü Allah besliyor. O ilmi Allahu Teâlâ hazretleri besliyor. Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmî diyor ki;

İlm ken nebved zi habbi vâsîtâ

Unepâyed hem çü rengî mâşitâ

“İlim Allah’tan vasıtasız insanın gönlüne güldür güldür doğup gelmezse yanağa sürülen allık gibi, pudra gibi yıkanınca gider, devam etmez. Payidar olmaz, devamlı olmaz. İnsanın yanağını boyaması kudretten kıpkırmızı olmasına benzer mi? Gözünü kaşını boyaması kudretten gözünün kaşının sürmeli olmasına benzer mi? Sonradan boya ile sağlanan bir dış görünüş, manzara insanın kudretten Yusuf *aley-hisselam* misali güzel yaratılmasına benzer mi?.. Benzemez. Allahu Teâlâ hazretleri ilmi verdi mi kulun gönlüne, oh ne âlâ! Ötekisinin kitabı elinden alındı mı söyleyecek sözü kalmaz.

“Hay Allah! Benim kitap nerede yahu, bir şeyler söyleyecektim ama... Ne yapayım?..”

Gözlüğü olmadı mı ilmi bitti! Yahu senin ilmin gözlüğünde mi, senin ilmin kitapta mı? Büyükler demişler ki; “İlim satırlarda değildir, sadırlardadır.” Göğüste, göğsüne yerleştir. İlmi kalbine, gönlüne yerleştir.

Onun için Allahu Teâlâ hazretleri âmennâ ve saddaknâ kâdirdir. Zaten hadîs-i şerîf var. Hadîs-i şerîfte buyruluyor ki;

“Kulum bana nafile ibadetler yapa yapa yakınlaşır. Namaz kılar, tesbih çeker, oruç tutar, hayır yapar, hizmet eder; Allah onun sevabını arttırır arttırır, sonunda nihayet ben o kulumu severim. Günahlarını affederim, derecesini yükseltirim. Evliyâm, sevgili kulum yaparım.”

«فَإِذَا أَحْبَبْتَهُ كُنْتَ بَصَرَهُ الَّذِي بِهِ يَبْصُرُ وَلِسَانَهُ
الَّذِي بِهِ يَنْطِقُ وَأُذُنَهُ الَّذِي بِهَا يَسْمَعُ وَفَوَّادَهُ الَّذِي
بِهِ يَعْقِلُ وَيَدَهُ الَّذِي بِهَا يَبْطِشُ وَرَجْلَهُ الَّذِي بِهَا

يَمْشِي»

Fe-izâ ahbebtühû küntü basara külle fî yebsuru bihâ. “Onu sevdiğim zaman da gördüğü gözü olurum, işittiği kulağı olurum. Tuttuğu eli olurum, söylediği dili olurum, yürüdüğü ayağı olurum. Benimle görür. -Herkesin görmediği şeyleri görür. Gizli yerde yapanın yaptığı işi görür.- Herkesin duymadığı şeyi duyar. Şöyle oldu, diye haber verir.”

Hız Ömer *radıyallahu anh* minberden; “Yâ Sâriye! Dağa doğru çekil!” diye bağırdı. Medine-i Münevvere’den, İran’daki komutanı Sâriye, arkasına baktı ki düşman kendisini çevirmek istiyor. Daha doğru bir çekilme yaptı. Düşmanın çevirmesinden kendisini kurtardı, düşmanı mağlup etti. Emîrû’l-mü’minîn Ömerü’l-Faruk *radıyallahu anh*, Allah şefaatine nâil eylesin. Evliyalık gözüyle Sâriye’nin etrafını düşmanın çevirdiğini gördü de oradan seslendi, sesini o tarafa duyurdu. Bunu bütün kitaplar yazar.

Allahu Teâlâ hazretleri bir kulunu sevdi mi ona öğretir. Gayb hazinelerini açar, mânevîyat hazinelerini açar; o görür. Asıl o ilme talip olmak lazım. Asıl o ilmi istemek lazım. Kalbi insanın sâfî olmalı. Âyine-veş kalbi saf olmalı insanın.

Âdem odur ki âyîne-veş kalbi sâf ola

Sînende n’eyler âdem isen kîne-i peleng

Bâkî, şiirinde öyle söylüyor. Sen insansan kalbinde kaplan kini ne arıyor, diyor. İnsan-kaplan; ikisini mukayese ediyor. İnsansan insanlığını bil, hayvan olma, demek istiyor. Sen

madem insansan kalbinde kaplan kiri ne arıyor, diyor. Kalbin saf olsun, herkesin iyiliğini iste, demek istiyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bir insan namaz kılsa tesbih çekse ibadet etse oruç tutsa riyazet yapsa bunlar ibadettir, bunların bir sevabı vardır ama âbidin yaptığı ibadetin faydası kendisinedir. Kendi nefsidir. Alimin faydası cümle Ümmet-i Muhammed’edir. Cümle Ümmet-i Muhammed alimden istifade eder. Bu genel bir kaidedir dinimizde. Yapılan bir işin faydası ne kadar çok insana şamil olursa, ne kadar çok insana ulaşırsa o işin sevabı o kadar fazladır. İnsanların en hayırlısı insanlara faydası en çok olandır. Binâenaleyh siz de bir işi yapacağınız zaman faydası çok olanı tercih edin.

Geçen akşam bizim arkadaşlarımız kurcaladılar. Arı kovanına çomak sokar gibi derdimizi açtılar. Kardeşlerimize diyoruz ki; “Basın önemli! Mecmua önemli, gazete önemli! Okul önemli, insan yetiştirmek önemli, irşad önemli! Ahlâk, terbiye vermek önemli! Onun için bu müessesenin kurulmasına para sarf etmek daha önde gelir!”

Yapılmış olan caminin bir tane minaresi var, millet geliyor; “Öteki minaresini de ben yapayım...” Yahu minareye ihtiyaç yok. Zaten müezzin yukarıya çıkmıyor, aşağıdan okuyor. O minareyi ne diye ikinci defa yapacaksın da şu kadar milyon oraya harcayacaksın, taşa bağlayacaksın!

Gel bunu mecmuaya verelim. Mecmua yayın yapsın, kâfirin dilini kopartsın. Mü’minin gönlünü yeşertsin, aydınlatsın. Mecmuayı bedava dağıtalım, herkes okusun. Bedava kitap verelim, her eve bir tefsir girsin, bir fıkıh girsin, ilmihâl kitabı girsin.

“Hayır, cami olmuyorsa o zaman şadırvanı yapayım. Şadırvanın üzerine de mermer kitabesine: Falancanın oğullarından filanca bunu yaptırmıştır. Ruhu için...”

İyi ama sen oraya isim yazdırmasan Allah bilmeyecek mi sanıyorsun? Abdest alınca sevap sana gelmeyecek mi sanıyorsun? Allahu Teâlâ hazretleri sevabı senin sülalene, geçmişine, sana ulaştırmaktan âciz mi?

“İyilik yap denize at, balık bilmese bile Hâlık bilir.” demişler büyüklerimiz. Denizdeki balıklar aslında senden daha bilgin. Denizdeki

balık karadaki alime dua ediyor, salât ü selâm ediyor. Yerdeki karınca senden daha üstün. Yuvasında öbür taraftaki alime dua ediyor... Yalan mı söylüyor Peygamber *Sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz?

Bütün gök ehli, yer ehli alimin kadrini kıymetini biliyor, ilmin kadrini kıymetini biliyor. Bizim hacılar hocalar taşla toprakla uğraşüyor.

Bir insana ilk önce ne lazım, bir topluma ilk önce ne lazım?

İlk önce size dininizi öğretecek insan lazım, hoca lazım.

Neden?

İnsan dinini öğrenmezse âhireti mahvolur. Âhireti mahvolursa da her şey boşa gider. Önce âhiresini kurtarması lazım, âhiresini kurtaracağı malzemeyi sağlaması lazım.

Bir devlet dairesinde bazı dolapların üstüne kırmızı bir yazı yazılır. Denilir ki: “Yanğında ilk önce bu dolap kurtarılacak!” İçinde kıymetli evrak vardır. İtfaiyeciler geldi mi kancayı ilk önce ona takarlar, pencereden ilk önce onu aşağıya sallarlar.

Neden?

Evrâk-ı müsbite var, kıymetli evrak var.
Onu kurtarmak gerekiyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

O bakımdan, ya kendiniz ya çocuğunuz ya torununuz ya da hepiniz birden ilimle meşgul olacaksınız. İlime çalışacaksınız. Her akşam bu Kur'an tefsirlerinden, hadis kitaplarından, İslâm tarihinden, fıkıh eserinden, şu mücahit kardeşimizin yazmış olduğu falanca kitaptan falanca eserden açacaksınız 3-5-10 sayfa okuyacaksınız. Her gün bir âyet öğreneceksiniz, bir hadis öğreneceksiniz.

“Hocam benim aklım almıyor...”

O ilk baştadır. Aklım almıyor sanırsın, sonra okudukça aklın almaya başlar. Almıyor gibi gelmesi şeytanın bir oyunudur. İnsan ilk koşmaya başladığı zaman nefesi tıkanacak gibi olur, kalbi duracak gibi olur. Onu zorlayıp geçtikten sonra artık yüzlerce metre koşar. İlk başta öyle bir sıkıntı oluyor, onu aştıktan sonra bir daha olmaz. Onun için ilmi öğreneceksiniz. Ama faydalı ilimler öğreneceksin. Âhiretini kurtaracak ilmi öğreneceksin. Sana o ilmi öğ-

retecek merkezi bulacaksın. Sana o ilmi öğretecek vasıtayı bulacaksın. Sana o ilmi güzelce anlatacak hocayı bulacaksın. İlk önce o lazım.

“İlk önce cami yapalım sonra hocayı bulalım.”

Hayır, ilk önce iyi hocayı bulacaksın. İyi hoca sana iyi cami sağlayacak. İlk önce iyi hocayı bulacaksın, hoca sana camiyi de sağlayacak cemaati de sağlayacak.

Kötü hocayı bulursan kötü hoca tayin edersen kalitesiz insan tayin edersen camiye gelmiş cemaati kaçıırır. Cemaati dağıtır, cemaati böler. Onun için iyisini bulacaksın, bu işte kalitesizi olmaz. Yarım hoca dinden eder insanı. Yarım doktor candan eder, yarım hoca dinden eder. Onun için insanın dinini öğrenmek en önemli görevi!

Allahu Teâlâ hazretleri insanları yarattı, ta ilk insanı ne yaptı?

İlk peygamber yaptı. Hz. Âdem ilk insan, ilk peygamber. Ta ilk insandan bu zamana kadar.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

﴿وَأَنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ﴾

*Ve in min ümmetin illâ halâ fîhâ nezîrun.*¹

“Hiçbir ümmet yoktur ki orada Allah’ın göndermiş olduğu bir haberci, bir mübarek zât, bir mürşid, bir kâmil, bir mürsel, bir nebi olmasın!”

Kur’ân-ı Kerîm, “Hepsinin vardır, her ümmete Allah göndermiştir.” diyor.

Minhüm men kasasnâ aleyke ve minhüm men lem nekhus aleyke.

Peygamberlerin bir kısmını Allahu Teâlâ hazretleri Kur’ân-ı Kerîm’in içinde ismen zikretmiştir. Bir kısmını da zikretmemiştir. Ama zikredilmeyen daha nice nice peygamberler vardır. Allah insanlara acıdığı için, insanları sevdiği için, insanlara nimetler bahşetmiş olduğu için, o nimetlerin başında doğru yolu gösterecek insanlar da gönderiyor. En önemlisi odur. Ondan sonra ötekiler gelir.

Eğer kendinizden çağ geçmişse bile ilimle ilginizi kesmeyeceksiniz. Her gün bir miktar okuyacaksınız. Âdet edineceksiniz, akşamleyin saat 7 ile 8 arasında, 8 ile 9 arasında, 9 ile 10

---

¹ 35/Fâtır, 24

arasında, akşam namazı ile yatsı namazı arasında, akşam namazından bir saat önce... İşinin durumuna göre, çalışmanın durumuna göre, evine çocukların geliş saatine göre bir saat ayıracaksın. Hem kaşını çatacaksın hem tebessüm edeceksin. Kâh tehdit edeceksin kâh mükâfat ortaya koyacaksın. Kâh aferin diyeceksin kâh para vereceksin. Ama çocuğuna Allah'ın dinini öğreteceksin. Allah'ın emirlerini yasaklarını benimseteceksin. Hanımına benimseteceksin, kendin cahil kalmayacaksın, öğreneceksin.

Bizim bir tanıdığımız hoca efendi vardı, hafız, Allah selamet versin. “Ben bu Kur’ân-ı Kerîm’in sayfasını 1 liradan ezberledim.” diyor. Küçükmuş, haylazmış. Ezberlemeyecek. O zaman 1 lira para çok, mühim bir para. Her sayfası için 1 lira vereceğim, demiş babası. Sayfayı ezbere okuduğu zaman parayı eline tutuşturuyormuş. O zaman bir sayfa okuyunca bir lira alacağım diye [okurmuş]. Çocuğun eline bin lira verirsen 5000 lira veya 10 bin lira verirsen çocuk heves eder, hevesle yapar. Hevesle yapınca da şıp diye aklına girer. Babası kötü mü yapmış? Hayır. Babası güngörmüş adammış. Şimdi oğlu “Allah razı olsun.” diyor.

Bu, sopayla da olurdu. Kalın bir sopa, meşe sopası veya kızılıcık sopası kesersin. Kenara koyarsın:

“Bana bak! Bu sayfa ezberlenecek. Ezberlenmedi mi yatırırım seni yere, ayağının altı şişinceye kadar vururum.”

Bu da bir usul ama birincisi daha güzel.

Birincisinden de daha güzel bir usul: Çocuğa tatlı tatlı bu işi anlatın!

“Oğlum, bak. Bizi Allah yarattı. Bu kitabı Allah bize gönderdi. Biz bu kitabı bilmiyoruz, biz bunu okuyamadık evladım. Bunları bilmeyen insan harflerini bile bilmese, yüzüne baksa Allah sevap veriyor. Bunun bir kelimesini okuduğun zaman, *Elif Lâm Mîm* dediğin zaman Allah *elif*'ine bir sevap veriyor, *lâm*'ına bir sevap veriyor, *mîm*'ine bir sevap veriyor evladım. Bunun tamamını ezberlediğin zaman Allah insanı cennette en yüksek dereceye çıkarıyor evladım.”

Âhirette insanlar Allahu Teâlâ hazretlerinin huzuruna vardıkları zaman her şahsa; “Kur’ân-ı Kerîm’i oku!” denilecek. Kur’ân-ı Kerîm’den âyetlerden bildiklerini okumaya başlayacak. Her okuduğu âyetle cennette 1

derece yükselecek. Böylece cennette en yüksek makam hafızların olacak. Kur'ân-ı Kerîm'in ehlinin olacak.

«خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ»

Hayrukm men tealleme'l-Kur'âne ve al-lemeh. “Sizin en hayırlınız Kur'an'ı öğrenen ve başkalarına da öğretendir.”

“Evladım sen bunu ezberle, ondan sonra ben sana destek olayım. Ben kahrolayım, ben inşaatlarda bel fıtığına uğrayayım. Ben sakat çıkayım, maden ocaklarında hasta olayım, çürge çıkayım, ciğerim parçalansın... Yeter ki sen ş ilmi öğren de evladım, ben öldükten sonra beni kabirde rahat ettir sen. Âhirette benim başıma, annenin başına taç giydir evladım, çalış evladım...” dersin. Çocuğa idealini aşıladın mı o da öğrenir.

a. En Büyük Sevap Fabrikası: Hayırlı Evlat Yetiştirmektir

Çocukların içinde öyle kahramanlar, öyle mücahitler var ki insan hayret eder. Almanya'da ilkokulda Alman ğretmen, ğrenci-

lere sınıfta “Dua edin.” demiş. Onlar da başlamışlar dua etmeye. Bizim ufak afacan, ihvanımızdan birisinin çocuğu yanındakine bir dirsek vurmuş; “Öyle mi dua edilir, böyle dua edeceksin!” demiş. Onun elini açtırmış. İkisi de açmış, elhamdülillah, okumuşlar. Öğretmen bir gelmiş bakmış ki Alman’ın çocuğu öyle dua yerine böyle dua ediyor. Bizim çocuğu oradan çekmiş. “Sen müslümansın, bu tarafa gel.” demiş. Bakmış küçük çocuk Alman çocuklarını İslâm’a çekecek. Bir başka söz söylediği zaman, çocuk pat cevabını veriyormuş. Kalkıyormuş; “Öyle şey olur mu?..” diyormuş.

Çocuğa idealini verirsen çocuk sana âhiret saadetini sağlar. En hayırlı sermaye, en büyük sermaye, en büyük kazanç, sevap fabrikası hayırlı evlat yetiştirmektir. Üç insandan başkasının öldükten sonra amel defteri kapatılır. Her ne kadar kâr ettiyse etti, ne kadar ziyan yaptıysa yaptı. O hesaplar âhirete gider. Rûz-ı mahşerde, mahkeme-i kübrâda o defter açılır. Sevaplar günahlar hesaba dâhil edilir. Adam ceza veya mükâfat görür. Üç kimse hariç: Bir, arkasından kendisine dua edecek salih bir ev-

lat bırakan, müslüman bir evlat bırakan kim-
senin defteri kapanmaz. Defteri açık durur,
sevapları melekler yazar dururlar.

Kimin sevabını yazarlar?

Oğlunun yaptığı ibadetin her sevabının bir
mislini babasına yazarlar. O baba o evladı ye-
tiştirdi diye evladının yaptığı bütün hayırlar-
dan baba sevap kazanır. Kabirde yatar, kemik-
lerine yapışır derisi, kurur kalır. Ama amel
defterine sevap yazılır durur. Âhirete gittiği
zaman defteri sevaplarla dolmuş gelir. Hayırlı
evlat bırakan, faydalanılan ilim bırakan, arka-
sında istifade edilen bir han, hamam, köprü,
eşme, ağaç bırakan... Bir müslüman bir ağaç
diker, bu ağaın gölgesine bir insan otursa
onun sevabı ağaç dikene yazılır. Dalına bir kuş
konsa, meyvesinden gagalasa o kimseye onun
sevabı yazılır.

O bakımdan müslümanların hayırlı işlere
gayretli olması lazım. En önemlisi de hayırlı
evlat yetiştirmeye haris olması lazım.

Haris olmak ne demek?

Hırslı olması demek. Futbolculardan du-
yuyorsun: “Falanca santrafor haris, çok hırslı
oyladı,  tane gol attı!..”

Yer yerinden oynuyor, üstüne herkes bahlıklama çullanıyor. Ondan sonra bakıyorsun; bir bacağını birisi yakalamış öteki bacağını bir başkası yakalamış. Omuzlar üstünde geziyor.

Ne bu, ne yapmış?

Gol atmış hırslı oynamış...

Sen hırsla çocuğunu öyle yetiştireceksin. Müslüman yetiştireceksin. Futboldaki hırstan ne olacak, gol atıp Galatasaray yense ne olacak, şampiyon olsa ne olacak, dünya şampiyonu olsa, Kaf'tan Kaf'a bir daldan bir dala dünyaya mülkünü tutsa ne olacak insanoğlu! Allah sevmedikten sonra bütün dünya onun olsa ne olacak. Allah'ın sevdiği kul olmak lazım. Allah'ın indinde geçerli olan sevabı kazanmaya çalışmak lazım.

Sen geldin, ilmi kendin öğrenemedin, evladını yetiştir. Evladını da yetiştiremedin, torununu yetiştir. Üçüncü jenerasyon, o da müslüman olsun. Avrupalılar'ın ikinci jenerasyona, üçüncü jenerasyona hepsinin ağzının suyu akıyor!

Neden?

“Birincileri yola getiremiyoruz. Bunlar Türkiye'den İslâm'ı öğrenmiş gelmişler. Kimisi

sakallı, kimisi hacı baba, bunları doğru yola çekemiyoruz.” diyor.

İkincileri biz Fransız mekteplerinde okuturuz. *Bonjour* demeyi, *Mersi* demeyi öğretiriz. Ondan sonra kendi reveransımızı öğretiriz. El sıkmayı öğretiriz, flörtümüzü öğretiriz. Kendimize benzetiriz diye hevesleniyor. Hele üçüncü jenerasyon; onlar ona heves ediyor, ağzının suyu akıyor. Kurdun uzaktan bembeyaz tüylü güzelim körpe kuzuyu görüp de ağzının suyunun aktığı gibi akıyor. Sen o evladını kurtaracaksın o evladın senin gözünün önünde cehenneme sevk edilirse yüreğin dayanır mı? Razi olur musun? Sen cennete; onlar boynu bükük, başı yerde cehenneme; olur mu? Babalık kalbi annelik kalbi dayanır mı?

Dayanmaz. O halde burada evladını müslüman yetiştirmeye hırslı ol!

“Nasıl yetiştireceğim, ben anlamıyorum. Yetiştirilmesini bilemiyorum. İstedim ama beceremedim...”

İşte bak burada niye bu hadîs-i şerîf çıktı?

Alim bulacaksın, alime tâbi olacaksın, alim ithal edeceksin. Türkiye’den Mısır’dan Pakistan’dan dünyanın neresinden bulursan en

iyisini ithal edeceksin. Millet lop diye yutmak için muzun âlâsını, çillisini sarısını ithal ediyor.

“Tatlıdır hocam. Yesen, afiyet olsun, çok güzel...”

Meyvenin iyisini arıyorsun. Tatlının, Hacı Baba tarafından yapılmış olanını arıyorsun. Baklavanın halis tereyağlısını veriyorsun parayı alıyorsun. Peki, hocanın niye en bilgisini getirmiyorsun? Hoca orada boynu bükük duruyor, cemaat burada sahipsiz sürü, kurtlar etrafta uluyup duruyorlar. Ondan sonra hadi bakalım, Fransa’da şu kadar müslüman var!

Nerede şu kadar müslüman? Onların çocukları nerede, fukahâ hanımları nerede, torunlar ne oldu? Nereye gidiyor, Allah’ın rızasını kazanabilecekler mi, sen öldüğün zaman mezarda kemiklerin mi sızlayacak yoksa rahat mı edeceksin?

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyor ki; “Kulların yapmış olduğu ameller, işler pazartesi, perşembe günleri ‘Yâ Rabbi, kulların şu amelleri işledi.’ diye Allahu Teâlâ hazretlerinin dergâhına götürülür sunulur.”

Sübhanallah ve Teâlâ! Allahu Teâlâ hazretleri her yerde hazır ve nazırdır. Kulların yaptığını bilmiyor mu, biliyor. Melekleri niye getirip pazartesi, perşembe arz ediyorlar? Çarşamba günü Allah kullarının yaptıklarını bilmiyor mu? Yine biliyor. Pazartesi, perşembe gelmesinin sebebi perşembeden pazartesiye kadar arada tevbe etsin de günahları varsa sildirsın diye. Pazartesiden perşembeye kadar arada kul tevbe etsin de günahlarını sildirsın de mevkii muameleye girmesin, ceza yazılmasın diye Allahu alem.

“Yapılan ameller Allahu Teâlâ hazretlerinin huzuruna pazartesi, perşembe arz olunur.” diyor.

“Ben de ameller dergâh-ı izzette arz olunurken oruçlu olmayı severim.” diyor. Pazartesi, perşembe orucunu Peygamber Efendimiz bize tavsiye ediyor.

Ben de size ne dedim?

Perşembe günü oruç tutun, dedim. Bir de çarşamba günü oruç tutmamızı tavsiye ettim.

Neden?

Akşam kandil de onun için! Oruçlu oruçlu kandile gireceksin, ertesi gün de oruç tutacaksın. Bir de kulların amelleri pazartesi, perşembe günü Allahu Teâlâ hazretlerine arz edilmiş.

Muhterem kardeşlerim!

Cuma günü de âhirete göçmüş olan analara, babalara, ecdada arz olunurmuş.

Senin neyin öldü?

“Anam öldü, babam öldü, dedem öldü...”

Senin yaptığın işler Cuma günü anana, babana, dedene sunuluyor. Ne yaptıysan, eğer hayırlı işler yaptıysan; namazı yatsıyı camide kıldın, hadîs-i şerîf dinledin, Kur’ân-ı Kerîm dinledin, tesbih çektin, ibadet ettin... Tamam. Cuma günü onlar anaya babaya, ecdada arz olunuyor. “Onlar dünyada kalan yakınlarının evlatlarının yapmış oldukları salih amellerden, ibadetlerden, sevaplı işlerden, hayırlardan dolayı sevinirler. Sevinçleri artar ve nurları ziyadelenir. diyor Peygamber Efendimiz.

Düşünün ki bir yer zayıf, titrek bir mum ile aydınlanıyor veyahut işte şu kadar voltluk bir lamba ile aydınlanıyor. Ama videoya çekecekler diye bir ışık koymuşlar. Her taraf ışıltılı ışıltılı

yanıyor. Onun ışığı mumun ışığından çok daha fazla. Mum ışığı kibritten çok daha fazla. Kibrit ay aydınlığından daha fazla falan...

O salih ameller o ölenlere arz olunduğu zaman onların ruhları şâd oluyor. Neşeleniyorlar, bir de nurları ziyadeleşiyor. Yapılan kötülükler sunulduğu zaman da ezâlanırlarmış, üzülürlermiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri onun için buyuruyor ki;

«فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُؤْذُوا مَوْتَاكُمْ»

Fe'ttekullâhe ve lâ tü'zû mevtâküm.

Fe'ttekullah. “Allah’tan korkun.” *Ve mâ tü'zû mevtâküm.* “Allah’tan korkun da âhirete göçmüş olan büyüklerinizi kabirlerinde ezâlandırmayın!”

Demek ki sen şimdi kimsenin bilmediği yerde bir günah işlesen; annen ölmüşse annen, baban ölmüşse baban, deden ölmüşse deden kabirde ne kadar üzülüyor. Ne kadar ah vah ediyor. Ne kadar ezâlanıyor. Sen burada bir halt karıştırıyorsun, onları bile üzüyorsun. Bir kötünün dokuz mahalleye zararı oluyor. Bunun karşılığında bir iyiliğin de kaç insana faydası

oluyor. Bir sevaplı işin kaç insana faydası oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

Bunlar maneviyattır. Mânevî âlemin olaylarıdır, esrarıdır, enteresan şeylerdir. Bunlar olur, bunlar böyle olur. Bu ölenleri sen öldü sanma, onların ruhları bedenden ayrıldı, ruhlar âleminde duruyor. Onlar bazen insanın rüyasına girerler. İşte böyle; sen de anlarsın, bazen hüzünlü görünürler bazen sevinçli görünürler. Anlarsın ki bir şey istiyorlar. O bakımdan kendin mümkünse iyi insan ol. Vaktini boş geçirmemeye çalış. İlimle meşgul ol ama evladını müslüman yetiştir. Evladın da senin gibi olmuşsa o da geri yanında boşa çıkmışsa torununun üzerine eğil. “Parası benden, bunu en iyi mektebe gönderelim.” de. En iyi hocaya gönderelim, okutalım da bizim ailemizden o da bize sevap kazandırsın diye gayret edin.

Türkiye’de ben zengin kimselere söylüyorum: “Evlatlarınızdan bir tanesini hoca yetiştirin!” diyorum.

b. Evlatlarınızdan Bir Tanesini Hoca Yetiştirin

Neden?

Kitap alacak, istediği en güzel yerde okutacak. Arapça'yı iyi öğrenmesi için Mısır'a gönderecek. Pakistan'a gönderecek, Arabistan'a gönderecek. Altına verecek arabasını; "Git vaaz ver, irşad et." diyecek. Hoca yaptığı işi Allah rızası için yaptığından eciri, sevabı çok olacak. Allah rızası için gelecek bir köşeye, bir şehre; orada Allah'ın kullarına Allah'ın dinini anlatacak. Onun için diyorum ki evlatlarınızdan bir tanesini müslüman yetiştirin! Madem ötekisini ticarete verdiniz berikisini doktor yaptınız ötekisini mühendis yaptınız... "Bir tanesi de, en akıllısı da, en küçüğü de din adamı olsun, hadi bakalım." diye öyle teşvik ediyorum.

Ankara'da bizim zengin kardeşlerimizden, müttakî kardeşlerimizden bir tanesi çocuklarını imam-hatip okuluna vermiş. Tatil oldu.

"Hocam, tatilde çocuklar boş vakit geçirmesin, haylazlık etmesinler diye çocuğumu Mercedes yedek parçası satan hacı bilmem kim kardeşimin dükkânına çırak verdim." diyor.

“Olmaz.” dedim, çünkü o zengin çocuğuna ileride Mercedes dükkânı açacak. Düşüncesi o, şimdiden çırak olarak yetişsin. Hem haylazlık yapmasın hem de çocuğu tüccar yapacak. Olmaz, dedim.

Niye?

Çünkü sen bu çocuğun mesleğini tayin etme. Bu çocuk imam-hatip okuyacak. İmam-hatip okuluna vermişsin, bu çocuk imam-hatip olacak. Bu çocuğun çıraklığı; vaizin yanında olur, hocanın yanında olur, Kur’an hocasının yanında olur. Sen bunu götür filanca vaizin yanına ver. O falanca vaiz günde kaç camiye gidiyorsa nerede vaaz veriyorsa hocanın çantasını bunlar taşısın. Dinlesin, kisvesinde bulsun, abdest alırken havlusunu tutsun. Pabucunu çevirsin, emrettiği yere koysun... Yap dediği işi yapsın. Ondan öyle iyi hoca olur. Vaiz, vaaz tekniğini öğrensin. İnsanlara hitap yolunu öğrensin, dedim. Allah razı olsun, onlar da öyle yaptılar.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

“İnsanların hayırlıları ya alimlerdir ya da ilim öğrenenlerdir ya dinleyenlerdir. Dördün-

cüsünde hayır yoktur.” diyor Peygamber Efendimiz. Onun için ya ilim öğreneceksin talebe olacaksın ya biliyorsan bildiğini öğreteceksin, hoca olacaksın. Ya da öğrenilen, öğretilen yere gideceksin, oturacaksın; “Ben de şunu dinleyeyim, vaktim sevaplı geçsin...” diyeceksin. “Dördüncüsü olmayacaksınız, sonra helak olursun!” diyor Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*. İlimden uzak olan insan helâk olur. İlimden uzak olan toplum helâk olur. İlimden uzak olan millet başkalarının oyuncağı olur, maskarası olur, yazık olur. O bakımdan ilime çok önem vereceğiz, irfana önem vereceğiz, edebe, takvâya, ahlâka önem vereceğiz. Evlatlarımızı mü'min-i kâmil yetiştireceğiz. İhlâslı mü'min yetiştireceğiz. İlmiyle âmil insan yetiştireceğiz. Bunun başka çaresi yok!

Bu en faydalı iş, en kârlı iş! En kârlı iş hayırlı evlat yetiştirmek!

İkinci hadîs-i şerîf:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu sözü naklediliyor.

«فَضْلُ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ كَفَضْلِ الرَّحْمَنِ

عَلَى سَائِرِ خَلْقِهِ. هَبْ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

Fadlu'l-Kur'âni alâ sâiri'l-keîami ke-fadli'r-Rahmani alâ sâiri'l-halkihi.

Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'*ten.

“Kur'ân-ı Kerîm'in fazileti daha başka sözlerin üstüne Kur'ân-ı Kerîm'in üstünlüğü fazileti, Rahman olan Allah'ın diğeri mahlûkatına olan üstünlüğü gibidir.”

Nerede Yaratan, nerede mahlûk! Allah'ın âciz naçiz mahlûkları nerede; yaratıcı, yaratan Rabbimiz nerede? Allah'ın kelamı o kadar kıymetlidir. Allah'ın kelamına o kadar değer vermemiz lazım. Allah'ın kelamını o kadar iyi öğrenmeye çalışmamız gerekiyor. İlk önce okumayı öğrenmekten başlayacağız. *Elif-be-te-se'*den başlayacağız.

Ondan sonra Arapça öğrenmeye geçeceğiz. Yavaş yavaş Arapça'sından Kur'ân-ı Kerîm'in âyetlerini anlamaya çalışacağız. Tefsirine geçeceğiz, tefsirini öğrendikçe öğrendiklerimizi uygulayacağız. Öğrendiklerimizi uygulayacağız. Her gün 2-3 âyet öğrensek bir senede 1000 küsur âyet ediyor. Böyle böyle ya-

vaş yavaş kısa zamanda her birimiz bir din bilgisine sahip olacağız, din kültürüne sahip olacağız. Kendimiz müslüman olacağız, evlatlarımız müslüman olacak. Etrafımızdaki insanların da müslüman olmasına aracı olacağız. Numune olacağız, gayret edeceğiz, müslüman edeceğiz.

Her zaman anlatıyorum, buradaki cemaat de duysun:

Avustralya'ya gitmiştim, Avustralya'da işçi kardeşlerimizden birisi var, kendisinde şeker hastalığı var. Şekeri artmış, bilmem kaç yüze çıkmış. Onun ne gibi bir ağrısı oluyorsa başlamış. Rahatsızlığı ziyadeleşince doktor da şekerini düşürmek için “Hastanede birkaç gün yatman lazım.” demiş. Almışlar. Kendisi sakallı, ümmî, tahsili yok, belki ilkokul diploması bile yok. Almışlar Melbourne şehrinde bir hastaneye. Koğuşa yatırmışlar. Koğuştaki iki kişi varmış: Bir Avustralyalı, bir Ermeni! Koğuşa yatırmışlar. Bizim hacı dayı durur mu, durduğu yerde Avustralyalı'ya çatmış. Demiştir ki;

“Bak ihtiyarlamışsın, gelmiş hastaneye düşmüşsün. Şimdi yanlış, modası geçmiş bir

itikatla kâfir olarak öleceksin. Ebedî cehennemini boylayacaksın. Müslüman olup da kurtulsana be adam! Ne diye böyle şey yapıyorsun!..”

Güzel konuşmuş, kalpten konuşmuş, doğru konuşmuş, hakkı, doğruyu söylemiş. Avustralyalı kaldırmış işaret parmağını, şehadet getirmiş, müslüman olmuş.

Bak bir şeker hastası, gittiği yerde bir satıyor, karşıdaki adama bir laf atıyor, samimi bir kanca takıyor, onu müslüman ediyor. Öbür taraftan o Ermeni de; “Ben Türkiye’deydim. Müslümanlığı bilirim...” filan diye o da oradan laf atmış. O da hasta.

“Sus, yalancı! Sen Müslümanlığı iyi bilseydin müslüman olurdun! Müslüman mısın, değilsin. Değilsen İslâm’ı yakın bilmiyorsun. Söyle bakalım neymiş şu mesele, nasıldır, bu mesele nasıldır?..” Susturmuş onu, bir şey diyemeyecek duruma gelmiş.

Bu adam üniversiteyi bitirmedi, bu adam hoca değil; bu adam ümmî bir insan ama imanı var. İhlâsı var, samimiyeti var. İşte bak bir ki-

şinin müslüman olmasına sebep olmuş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Hz. Ali *radiyallahu anh*'a diyor ki;

«فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا، خَيْرٌ لَكَ
مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ»

Fe vallâhi li enne yehdiyallâhu bike racülün vâhiden hayrun leke min en yekûne leke humru'n-neami. “Senin vasıtanla Allah’ın bir kimseyi müslüman etmesi, hidayete erdirmesi, hak yola sokması senin için kırmızı kırmızı deve sürülerine, nice nice servetlere sahip olmaktan daha hayırlıdır.”

Daha başka bir sahabisine buyurmuş ki; “Dünyada ve dünyanın içindeki her şeye sahip olmaktan daha hayırlıdır.”

Onun için bizim aklımız olsa Fransa’da Frank kazanmaya uğraşacağımıza Fransız kazanmaya uğraşırız. Aklımız olsa ona uğraşırız, neden?

Bir insanı kazanmak dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyi elde etmekten daha kârlı oluyor. Dünyayı alabilecek misin, bir şato alabilecek misin, bahçeli bir ev alabilecek misin?

Güzel manzaralı 100 taneniz bir araya gelemiyorsunuz, bir cami alamıyorsunuz. Bin taneniz bir araya gelemiyorsunuz. New York şehrinde küçücük kaşık içi kadar bir arazi alabilir misiniz? Alamazsınız.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki; “Dünyadan ve dünyanın içindeki her şeye sahip olmaktan daha hayırlıdır.”

Bir insanı elde etmek zorundayız. Onun için hepimiz Frank kazanmak yerine Fransız kazanmaya çalışacaksınız. Aklımız varsa öyle yapacağız. Bak Hamidullah Bey, Allah razı olsun, çalışıyor. Fransızca’sı güzelmiş, kusursuzmuş. Kitaplar yazıyor; İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça... Her dili biliyor. Yazıyor, birkaç kişi her seferinde önüne gelip müslüman oluyormuş.

Bir kardeşimiz var, profesör, genç yaşında Türkiye üniversitelerinden emekli oldu. Türkiye’de kadrini bilmediler, kalktı Amerika’ya gitti. Amerika’da bir caminin başına, bir cemiyyetin başına getirmişler. Konferans veriyormuş, konuşma yapıyormuş. Hukuk biliyor, Arapça biliyor, İngilizce’si var, Fransızca’sı var, Almanca’sı var, bilgisi var görgüsü var.

Avukatlık stajını yapmış, her türlü şeyi yerinde. Günde ortalama 5 kişi müslüman oluyormuş. Âhireti kazandı kardeşimiz! Allah sayılarını arttırsın, Allah razı olsun.

Senin çocuğun da öyle olsun istemez misin? Senin torunun öyle olsun istemez misin? Güldür güldür senin kabrine böyle müjdeler gelse, senin nurun artsa, kabrin cennet bahçesi olsa istemez misin? Kabirden kalktığın zaman defter-i âmâlin, kamyonlarla sevap defterleri beraber gelse...

“Yahu ben bunları işlemedim.”

“Sen işlemedin ama senden sonra senin arkanda senin yetiştirdiğin evladın ne hayırlı işler yaptı da bu sevapları aldın! Bunlar senindir, hadi bakalım, mutlu ol, bahtiyar ol. Gir cennetime ey kulum!” dese sevinmez misin, istemez misin? İşte böyle yetiştirmeye çalışalım.

“Benim Fransız’la konuşmaya kudretim yok, Fransızca bilmem hocam.” dersin Fransız’la konuşacak evlat yetiştir. Kardeşimiz burada okumuş yetişmiş.

Sonra nereye gideceksin?

“Türkiye’ye gideceğim.”

Hayır, İslâm'ın faydası neredeyse onu yap. İcabında Türkiye'de okumuş olsaydın İslâm'ı temsil etmek için Fransa'ya gelecektin.

Muhterem kardeşlerim!

Sadece bu iman denilen şeyin kime nasip olacağı belli olmaz. Gelirsin burada bir Türk'ü doğru yola çekeceğim diye göbeğin çatlar. Nuh der peygamber demez adam. Demez, içkide kumarda devam eder. Yuvarlanır gider. Sen onu düzelteceğim diye uğraşırken öbür taraftan Bir Fransız gelir, o müslüman olur. Ebedî saadete o erer.

Peygamber Efendimiz dua ederken edepli dua ediyor:

“Yâ Rabbi! Şu dini iki Ömer'den birisi ile takviye et!”

Allah bu duanın sebebiyle Hz. Ömer'i müslüman ediyor. “Ya o ya o.” diyor, Hz. Ömer'e nasip oldu, Müslüman oldu. O bakımdan Kur'ân-ı Kerîm'de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerine hitaben Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;

Bismillâhirrahmânirrahîm.

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي

مَنْ يَشَاءُ﴾

*Inneke lâ tehdî men ahbebbe.*² “Ey Resûlüm! Sen sevdiğin, istediğın kimseye hidayet veremezsin. Doğru yola çekmek senin elinde değil. Hidayet senin elinde değil, müslüman etmek senin elinde değil!” *Velâkin nellâhe yehdî men yeşâ’.* “Sen veremezsin, Allah verir hidayeti!”

Dilediğini o doğru yola çeker. Sen ancak istersin, çalışırsın ama senin istediğın olmaz da ötekisi olur. Sen buradan kazanç sağlamaya çalışırsın, kazanç şuradan gelir. Bu adamın liyakati yoktur, Allah’ın hoşuna gitmeyecek bir edepsizliğı olmuştur. Bir ağır sözü olmuştur, bir terbiyesizliğı olmuştur. Allah da ona; “Ben sana hidayetimi vermeyeceğim, seni çatır çatır cehennemde yakacağım.” demiştir. Onun için sen onu hidayete çekemezsin. O burnunun

---

² 28/Kasas, 56

doğrusuna gider gider, cehenneme küt yuvarlanır, paldır küldür. Cehennemin çukurunda, Gayya kuyusunda kaybolur gider.

Neden?

Allah'a yaramayacak bir edepsizliği vardır. Allah ona nasip etmedi, cennete sokmadı. Öbür tarafta bir boynu bükük, doğru sözlü doğru özlü, hayırsever, terbiyeli insan vardır. O terbiyesi o boynu büküklüğü o gözyaşı hürmetine Allahu Teâlâ hazretleri ona hidayeti ih-san eder. O da dünya ve âhiret saadetine erer.

O bakımdan çalışacağız, kimin doğru yola gireceği belli olmaz.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz etrafa mektuplar yazdı. İskenderiye hükümdarı Mukavkıs'a mektup yazdı, Habeş hükümdarı Necaşî'ye mektup yazdı, elçi gönderdi. Bahreyn hükümdarına mektup gönderdi. İran hükümdarı Hüsrev Perviz'e mektup gönderdi. Bizans İmparatoru Herakleios'a mektup ve elçi gönderdi. Hepsine İslâm'ı anlattı, hepsini İslâm'a çağırdı.

Eslim teslem. “Müslüman ol da selamete erersin, kurtulursun, kurtul.” *Yûtîke’llahu ecrake merrateyni.* “Allah sana ecrini kat kat katmerli verir.”

Hem sen kendin sevap alırsın hem de senin kavmin seninle beraber müslüman olduğu için sevap alır, diye mektup yazdı getirdi de herkes o sevaptan istifade edemedi. Necaşî müslüman oldu, müslüman olarak öldü. Peygamber Efendimiz onun öldüğünü bildi de ashâbına;

“Kardeşiniz Necaşî vefat etti, hadi gelin gıyabında cenaze namazı kılalım.” dedi ve Peygamber Efendimiz onun için uzaktan cenaze namazı kıldı. O Habeşistan’da öldü; Hicaz’dan o zâta, mübarek zâta [namaz kıldı]. Tabii Peygamber Efendimiz’i kabul etmiş olduğu için müslüman kardeşimiz, Allah şefaa-tine erdirsin. Peygamber Efendimiz’in muhadramı olmuş oluyor. O müslüman oldu, Peygamber Efendimiz ona dua etti.

İran hükümdarı Peygamber Efendimiz’in mektubunu yırttı. Elçisini öldürdü. Peygamber Efendimiz’e onun mektubu yırttığı elçisini öl-

dürdüğü bildirilince Allah tarafından ona beddua etti. Allah da onun mülkünü parça parça parçalasın, dedi. Müslüman orduları karşısında o herifin mülkü parça parça parçalandı. Elçimi öldürdüğü gibi o da kendisi öldürürsün, diye kendisine beddua etti. O zalimi oğlu öldürdü. Oğlu babasını öldürdü.

Neden?

Peygamberin bedduasına uğramak öyle olur. Peygamberin bedduasına uğramak öyle olur. Müşriklerin azıllarından birisi Peygamber Efendimiz'i üzecek bir şey yaptı da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri dedi ki;

“Yâ Rabbi! Buna senin yırtıcı mahlûklarından, aslanlarından birisini musallat et!” dedi. Birçok kimseyle bir yerde bir kamp hâlinde geçerken yırtıcı hayvan geldi, kokladı kokladı, hiçbirini parçalamadı da o müşriğin o oğlunu parçaladı, öldürdü. Peygamberin bedduasına uğramak öyle olur.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin ziyaretine Yemen'den bir grup insan geldi. Gelenlerden bir tanesi dedi ki; “Yâ Resûlallah! Yolda birtakım rüyalar gördüm.”

Rüyasını anlattı. Peygamber Efendimiz ona dedi ki;

“Senin bir cariyen var mı?”

“Var yâ Resûlallah!”

“Tamam, o doğum yapacak. Sende gizli baras illeti var mı?”

Kıpkırmızı kesildi. Baras, alaca illeti denilen bir cilt hastalığı ki ilerleyip kansere dönüşüyor. Cilt kanserine dönüşüyor, öldürücü bir hastalık oluyor. Tedavisi bilinmiyor. Abras deniliyor, abraş deniliyor. Bazı yeri beyaz bazı yeri siyah oluyor. O Arabistan’ın sıcak güneşinde de o şeyler açılıyor, yara oluyor. Kanserden ölüyor.

“Sende baras illeti var mı?” dedi.

“Var yâ Resûlallah!” dedi.

Kimseye söylememiş, saklamış. Demek ki vücudunun belli yerlerinde, kimsenin görmediği yerlerde belirmiş hastalık.

“İşte senin çocuğun da öyle illetli olacak.” dedi.

Neden?

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri Allah’ın peygamberi olduğu için Allah Teâlâ hazretleri bildiriyor, duasını kabul

ediyor. “Olsun yâ Rabbi!” dediği şeyi ihsan ediyor. “Olmasın yâ Rabbi!” dediği şeyi yaptırmıyor. Sevdiği kulu, sevdiği için Allahu Teâlâ hazretleri hatırını kırmıyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri hadîs-i şerîfnde buyurmuş ki;

«رُبَّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ ذِي طِمْرَيْنِ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ
لَأَبْرَهُ»

*Rubbe eş'ase ağbera zî tımreyni lev ak-
seme alellâhi le-eberrahû.*

Rubbe eş'ase ağber. “Nice saçı başı dağınık, üstü başı tozlu insanlar var.” *Lev akseme ala'llahi le-eberrahû.* “Üstü başı dağınık, pejmürde görünüşte.”

Neden pejmürde?

Kalkmış başka bir yerden gelmiş. Yolda tozlanmış, terlemiş. O zaman su yok, imkân yok, üstünde elbisesi yok. Bavul taşıyor ki, kat kat elbiseleri yok ki. Sahabeden bazı kimseler elbiseleri olmadığı zaman kestikleri kurbanların derilerini birbirlerine birleştirip öyle sarınırlarmış. Yağmurlu hava olduğu zaman

Mescid-i Nebevî’de onların deri elbiseleri, giyimleri post giyimleri kokarmış da bazı zengin kabile büyükleri falan onlardan tiksindirilmiş. Ama kalpleri temiz insanlar, fakir, giyecek başka şeyleri yok, postu bürünüyorlar. Postun üstüne yağmur yağdığı zaman koyun biraz kokar. Pislikten değil bu, yıkanmış ama o koku.

Derlermiş ki;

“Yâ Resûlallah! Bize bunlardan ayrı bir meclis yap, bunlarla bizi bir araya oturtma!”

Kur’ân-ı Kerîm’de buyruluyor ki;

“O Rablerine dua eden, gece gündüz ibadet eden, zikreden fukaradan ayrılma, onlardan yüzünü çevirme, ötekilerin sözünü dinleme!” diye âyet-i kerîme indi.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

O bakımdan insan tozlu ve topraklı olabilir. Nice üstü tozlu topraklı, saç başı karma karışık insan vardır ki söz söylese kimse dinlemez. Grand tuvalet güzel giyinmemiş, itibarlı değil, parası yok, oturuşu duruşu çelimsiz, kenarda boynu bükük duruyor...

Eğer bir ağa olsaydı koca göbeği olurdu, kapıdan girdiği zaman herkes, “Vay, ağa gelmiş. Oturuşuna baksana, herhalde bu büyük

bir adam!.." filan derdi. Azametle sağa sola baktığı zaman, giyimini zaten kumaşının kalitesinden anlarlar. Herhalde zengin yağlı bir kimse, falan diye herkes ona göre ye kürküm ye misâli itibar eder. Ona itibar etmez, söz söylese kimse sözünü dinlemez. Kız istese kimse kızını vermez.

İlk önce soruyorlar: "Ne iş yapıyorsun, gelirin ne, evin var mı, maaşın ne kadar?.." On dan sonra kalbi mutmain olmazsa kızını vermiyor.

Dindar! Dindarlığa kim kulak asar. Mühim olan para para para!

Kız istese kimse kız vermez, söz söylese kimse sözünü dinlemez. Üstü başı yırtık pırtık veyahut tozlu topraklı. Saçı başı taranmış yıkanmış değil. Ama Peygamber Efendimiz ne diyor:

Lev akseme ala'llahi le-eberrahu. "O adam bir yemin etse Allah onun hatırı için yemin yanlış çıkmasın diye o işi öyle yapar."

"Vallahi yarın kar yağacak." dese mesela, yaz gününde kar yağar mı? Allah onun hatırı öyle olsun diye yağdırır. Hatırı kırılmasın diye!

Neden?

Sevgili kulu naz makamına erişti mi Allah o kulunu nazlı tutar. Sever, ikram eder. Peygamberimiz de sevgili kullarının en başında gelir, Habîbullah. Elbette onu çok sevecek, elbette ona öyle izzet ü ikrâmda bulunacak.

c. Allah'ın Sevgisini Kazanmak Her Şeyin Üstünde

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

O bakımdan Allahu Teâlâ hazretlerinin sevgisini kazanmak her Şeyin üstünde, önünde geliyor. Biz her işimizi ona göre ayarlayalım. Dünya parası dünyada kalır, dünya malı dünyada kalır. Bu ömür gelir geçer, ömrünün sonunda insan pişman olur da; “Keşke ömrü böyle geçirmeseydim, keşke falanca gün bizim kürsüden bize bu sözleri söyleyen hocanın sözünü dinleseymdim...” der. Allah gaflete düşürmesin, yanlış işler yaptırmamasın. Ömrümüzü sonunda pişman olacak tarzda geçirtmesin. Tam yatağa yatmışsın. Azrail karşıdan görünüyor, geliyor.

“Hay Allah! Ömrü böyle geçirmeseydim...”

Geçmiş olsun, bitti. Geliyor işte, göğsüne oturacak. Canı çekip alacak. İş işten geçtikten sonra, can kurtuna geldikten sonra -kurtun ne

demek, boğaz demek- can boğaza geldikten sonra; “Benim malımı hayra sarf edin, falan yerdeki tarlamı camiye verin, filanca yerdeki şeyimi falancaya verin, falancayı şu işte kullanın...”

Geçmiş ola! O mal senin değil. Sen artık gidiyorsun, o mirasçılar onu zor dinler. Mirasçılar dinler mi, sen sağlığında sıhhatteyken âfiyetteyken o hayrı hasenatı yapacaksın. İş işten geçtikten sonra dinlemezler. Dinlemiyorlar, mal kıymetli oluyor. Herkes bir bahane buluyor. Biliyor vasiyetini, babasının vasiyeti, öyle yapmıyor. Para tatlı! “Benim ihtiyacım var, başkasından daha çok ihtiyacım var. O mal benim.” diyor, hakikaten öyledir.

İnsan öldü mü mal mirasçınındır. Eğer geride kalanlar insaflı ise ancak üçte biri üzerinde vasiyetine göre yapabilirler. Onun için iş işten geçmeden bu işlerin hâll edilmesi lazım.

Firavun Musa *aleyhisselam*’ı kovalamış.

Yakalasa ne yapacak?

Öldürecek. Bacaklarını kesecek, kollarını kesecek, hurma dallarına asacak. O müslümanları parçalatacak. Ordusuyla peşinden koşuyor. Musa *aleyhisselam* da ashabıyla, zuafâ

ile fukara ile önünden kaçıyorlar. Denizin kenarına geliyorlar. Önleri deniz. Arkaya bakıyorlar, tozu dumana katarak Firavun'un ordusu geliyor.

﴿قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾

Kâle ashâbu Mûsâ innâ le-müdrîkûn. ³

Musa *aleyhisselam*'ın ashâbı dediler ki;

“Eyvah! Yakalandık, yakalanacağız. Önümüz deniz, kısıtırıldık, arkadan Firavun'un ordusu atlı geliyor.” *Kâle kellâ inne maiye Rabbî se yehdîhi.* “Hayır, Rabbim yanımızda, Rabbim bize yol gösterecek!” diyor Musa *aleyhisselam*.

Nerede yol gösterecek? Önün derya, arkan düşman; nerede yol gösterecek? Peygamber, Allah'ın peygamberi, doğru yolunda yürüyen insan, sevdiği kul, ulü'l-azm peygamberlerden birisi.

Allah Musa *aleyhisselam*'a dedi ki;

Fe evhaynâ ilâ mûsâ enıdrîb bi asâkel bahra. “Asânı şöyle suya bir vur, denize bir vur!”

---

³ 26/Şuârâ, 61

Vurduğu zaman on iki tane yol açıldı. Aynı cadde gibi on iki tane yol açıldı. Ve onlar geçtiler. Firavun'un ordusu yetişti. Onlar da yolları görünce daldılar içeriye. Ama Musa *aley-hisselam*'ın kavmi öbür taraftan karşı sahilden çıkınca, deniz bunların üzerlerine geldi ve boğuldular.

Boğulurken Firavun ne diyor? Musa *aley-hisselam*'ı öldürmeye azmeden, arkasından askerle koşan Firavun ne diyor?

Fe-lemmâ edrakehu'l-ğarku kâle lâ ilâhe illellezî âmenet bihî benû İsrâîl ve ene mine'l-müslimîn. Boğulma zamanı gelince Firavun diyor ki: “Benî İsrâîl'in, Musa'nın kavminin inandığı mâbuddan gayrı ilah olmadığına, mâbud olmadığına şehadet ederim. Ben de müslümanlardım.”

Âlâ demiş, şimdi mi aklın başına geldi? Daha önce kâfirdin, koşturuyordun, müslümanlara ezâ cefa ediyordun. O zaman herkesin aklı başına gelir.

Neden?

O zaman gözden perde kalkar. O zaman gerçekler görünür de o zaman herkes yolla ge-

lır ama o zaman iş işten geçmiş olur. O bakım-
dan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
hazretleri buyuruyor ki;

«أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ»

En tasaddaka ve ente sahîhun şahîhun.

“Sıhhatli iken mala hırsın var iken cimrilik
içinde debelenip dururken aklın başındayken
tasadduk et!”

Mala karşı hevesi kalmamış. “Ben ölüyo-
rum. Bu mal nasıl olsa benim değil, ona verdim
buna verdim...” diyor. Bir anlamı mı var, işte
zaten onun zaten bunun. Allah cümlemize
uyanıklık versin, nevm-i gafletten, hâb-ı gaf-
letten cümlemizi uyandırсын.

Cennetle ilgili sayfayı tamamlamış olmak
için sonuncu hadîs-i şerîfi okuyorum:

«الْجَنَّةُ مِئَةٌ دَرَجَةٍ، مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَالْفِرْدَوْسُ أَعْلَى الْجَنَّةِ وَوَسْطُهَا،
وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ، وَمِنْهَا تَتَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ.
فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَاسْأَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ. كَر، عَنْ أَبِي

عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ؛ ك، وَابْنُ مَرْدُوَيْهِ، عَنْ أَبِي
هُرَيْرَةَ؛ ه عَنْ مُعَاذٍ؛ ط، ك، عَنْ عَبَادَةَ بْنِ
الصَّامِتِ.

el-Cennetü mietü deracetin mâ beyne külli deraceteyni kemâ beyne's-semâi ve'l-firdevsü a'la'l-cenneti ve vesetuhâ ve fevkahu arşu'r-rahmâni ve minhâ tetefecceru en-hâru'l-cenneti. Fe izâ seeltümüllâhe fe's'elûhu'l-firdevse.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bize cennet istemeyi tavsiye ediyor. Buyuruyor ki;

“Cennette yüz kademe vardır, yüz derece vardır, yüz merhale vardır.” *Mâ beyne külli dereceteyni*. “Her iki derecenin, mertebenin, seviyenin arası sema ile yerin arası kadardır.”

Dereceler öyle küçük merdiven basamağı gibi değildir, çok geniştir araları, çok fazladır.

“Firdevs bunların en yüksek derecesidir.”

Cennette yüz derece vardır, derece derece! Firdevs, Firdevs-i Âlâ diyoruz. Âlâ; “en yüksek” demek.

“Firdevs-i Âlâ bunların en üstündedir.”
Minhâ tüecceru enharu’l-cenneti’l-erba’a.
“Cennetin dört ırmağı vardır.”

Âyet-i kerîmede bahsediliyor: Baldandır, süttendir, fevkalade güzel, lezzetli gayet güzel. Cennet nehirleri Firdevs-i Âlâ’dan çıkar, yukarıdan çıkar. O cennetin dört nehri aşağılara doğru şırıl şırıl akar.

*Şol cennetin ırmakları
Akar Allah deyu deyu
Çıkmış İslâm bülbülleri
Öter Allah deyu deyu*

*Kerpiçleri altın gümüş
Yaradan ne hoş yaratmış
Misk ü amberle donatmış
Kokar Allah deyu deyu*

*Aydan aydıdır yüzleri
Şekerden tatlı sözleri
Cennette hûri kızları
Gezer Allah deyu deyu*

Ne güzel söylemiş Yunus Emre. Kısa kısa tatlı tatlı, insanın ağzına şeker veriyor sanki. İşte *Allah Allah* bu dört cennet nehri diyen o ırmaklar, oralardan çıkar.

Ve min fevkahâ yekûnü’l-arş. “Firdevs-i Âlâ’nın da üstünde Arş-ı Âzam vardır. Allahu Teâlâ hazretlerinin Arş-ı Âlâ’sı vardır.”

d. Allah'tan Bir Şeyi İsteddiğiniz Zaman Firdevs-i Alâ'yı İsteyin

Peygamber Efendimiz;

Fe-iza se'eltümü'llahe fe's'elû Firdevs.

“Ey müminler! Allah'tan bir şey istediğiniz zaman Firdevs-i Âlâ'yı isteyin!”

Allahümme innâ neselüke'l-firdevsi'l-a'lâ. “Yâ Rabbi! Biz âciz naciz, yüzü kara kul-
ların, bir şeyimiz yok, salih bir amelimiz yok,
elimiz boş, suçumuz çok, mahcubuz ama sen-
den Firdevs-i Âlâ'yı isteriz, bizi cehennemden
azat eyle! Yakma yâ Rabbi, cennetine dâhil
eyle! Firdevs-i Âlâ'yı bize meskene eyle!
Cemâlinle bizleri müşerref eyle! *Bi-hürmeti
Esmâike'l-Hüsnâ. Ve bi-hürmeti Habîbike'l-
müctebâ. Ve bi-hürmeti esrârı sûreti'l-
Fâtiha!*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

Fransa

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak
ulaşmak için tıklayınız.](#)

